

VERNEVERDIAR SOM LIGG TIL GRUNN FOR VERDSARVSTATUSEN TIL VESTNORSK FJORDLANDSKAP

Om dokumentet

Erklæring om framifrå universell verdi er ein kortfatta tekst som gjer greie for kvifor Vestnorsk fjordlandskap har verdsarvstatus. Teksten beskriv nærare delverdiane som må takast vare på for at området skal oppretthalde statusen. Delverdiane er fysiske element i landskapet (attributtar). Teksten er vedteke av Unesco sin verdsarvkomite og er ein viktig referanse i alle Unesco-saker der Noreg sine plikter knytt til ivaretaking av området vert drøfta. (sjå vedlegg)

Som støtte i arbeid med arealplanlegging, konsekvensutgreiing og anna forvaltning har vi analysert teksten etter ein metode som Unesco anbefaler. Den går ut på å systematisk plukke ut og liste opp delverdiane (attributtar på "Unesco-språket") som til saman gjer området eineståande. Opplistinga gjer det enklare å passe på at ikkje noko er utegløymt når ein skal greie ut konsekvensar, rapportere tilstand, prioritere kunnskapsinnhenting eller på anna vis drøfte verdsarvområdet. Delverdiane er lista opp i den andre kolona i tabellen på neste side.

Teksten beskriv situasjonen i 2005. Det er slik kvar einskilt delverdi var i 2005 som er utgangspunktet for verdsarvstatusen og referansepunktet. Målet med verdsarvoppfylging er å ivareta denne tilstanden eller å forbetre den.

Tekst som er merka med grønt i tabellen er henta frå den offisielle teksten til Unesco. Tekst i svart er rettleiande tekst utarbeidd i eit samarbeid mellom forvaltningsmynder lokalt, regionalt og nasjonalt. Blå tekst syner [kriteriet](#) teksten er knytt til.

Viktige kjelder for nytta i arbeidet:

Statement of Outstanding Universal Value (Erklæring om framifrå universell verdi) <https://whc.unesco.org/en/list/119>

Søknadsdokumentet Noreg sendte Unesco – referert til som "Søknaden" <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/1195.pdf>

IUCN sin evaluering av søknaden og tilråding til verdsarvkomiteen (2005) - <https://whc.unesco.org/en/list/1195/documents/>

Rådgevande rapport ved IUCN (2022) - <https://whc.unesco.org/en/list/1195/documents/>

VERDSARVVERDI (sitat frå Unesco si grunningjeving)	DELVERDI Fysisk attributt	KOMMENTAR utfyllande kommentar/forståing	Kjelde til informasjon
Kriterie (vii) - EINESTÅANDE NATURFENOMEN ELLER OMRÅDE MED EKSEPSJONELT VAKKER NATUR OG ESTETISK VERDI			
<i>The Geirangerfjord and Nærøyfjord areas are considered to be among the most scenically outstanding fjord areas on the planet</i>	<i>The Geirangerfjord area</i>	Geirangerfjordområdet, med alle landskapselement, slik området framsto visuelt i 2005.	Foto og anna dokumentasjon frå 2005
	<i>The Nærøyfjord area</i>	Nærøyfjordområdet, med alle landskapselement, slik området framsto visuelt i 2005.	Foto og anna dokumentasjon frå 2005
<i>Their outstanding natural beauty is derived from their narrow and steep-sided crystalline rock walls that rise up to 1400 m direct from the Norwegian Sea and extend 500 m below sea level. Along the sheer walls of the fjords are numerous waterfalls while free-flowing rivers run through deciduous and coniferous forest to glacial lakes, glaciers and rugged mountains.</i>	<i>narrow and steep-sided crystalline rock walls</i>	Alle bergflater og fjellveggar i fjordsidene representerer ein vesentleg verdi Frå 500 meter under havoverflata til 1400 meter over	Kart og foto
	<i>numerous waterfalls</i>	Alle fossefall – det store talet eller tettheita av fossar (utallige) representerer ein vesentleg verdi	Kart og Vannportalen mv. Dei 18 største er omtalt på side 41 i søknaden.
	<i>free-flowing rivers</i>	Elver som renn fritt (det at vassdraga er utan inngrep/uregulerte er ein vesentleg verdi opplevingsmessig og ein føresetnad for at dei naturlege geologiske prosessane vert vidareførte)	Kart og Vannportalen mv. Dei 13 største er lista opp på side 41 i søknaden.

	<i>deciduous woodlands and forests</i>	Lauvskogen - enkelttre og større bestandar har vesentleg verdi (visuelt og i naturmangfaldsamanhang) (fra Bleiklindi til Hyskjett mv)	Basiskartlegging. Naturbase.no
	<i>coniferous woodlands and forests</i>	Barskogen - enkelttre og større bestandar har vesentleg verdi (visuelt og i naturmangfaldsamanhang) (Introduserte artar inngår ikkje i delverdien)	Naturbase.no. Heimesider til verneområdestyra.
	<i>glacial lakes</i>	Bresjøar (grønaktig farge på smeltevannet er ein opplevingsverdi)	
	<i>glaciers</i>	Bræar (Fresvikbræen, Syrdalsbræen Skjærdingsdalsbræen, Flydalsbræen, Hestebreen mv)	
	<i>rugged mountains</i>	Fjella (dannar synsrandar i områda og er viktige estetisk og opplevingsmessige verdiar)	Landskapsanalyse i verdsarvområde – geologi
<i>a great range of supporting natural phenomena, both terrestrial and marine such as submarine moraines and marine mammals</i>	<i>supporting marine natural phenomena</i>	Biologisk mangfald og terrengformer som steinrasmassar i fjordane og på fjordbotnen	søknaden s 53-54 Naturbase.no
	<i>submarine moraines</i>	Morenar på fjordbotn (landformer på sjøbotn- til dømes endemorenen ved Bakka?)	figur 8 side 35 i søknaden syner eit døme
	<i>marine mammals</i>	Marine pattedyr (sel, nise, kvitnos og kval)	søknaden side 53 rapportar i samband med marint vern
	<i>supporting terrestrial natural phenomena</i>	Dyreliv på land og i lufta (frå insekt til storvilt og rovfuglar, inkl. kulturbetinga biologisk mangfald)	søknaden s 47-52 raudlistearter og ansvarsarter. Naturbase.no

<i>Remnants of old and now mostly abandoned transhumant farms add a cultural aspect to the dramatic natural landscape that complements and adds human interest to the area.</i>	<i>Mostly abandoned transhumant farms</i>	Sætre og fjordgardar med tilhøyrande kulturmark og spor etter bruk har kulturell verdi som forsterkar naturopplevinga (ein vesentleg verdsarvverdi)	Søknaden tabell 20 side 58. Askeladden.no Skjøtselsplanar
<i>Several inhabited villages and valleys are found along the fjords and inside the boundaries, and the landscape is supplemented (although not dominated) by remnants of its human historical past, which adds further interest and value to the property.</i>	<i>Inhabited villages and valleys</i>	At det er bygder og gardar der det bur folk, og historiske spor i tettstader og dalføre, tilfører området ekstra verdi og interesse. Det bygde er ikkje dominerande i landskapet.	Søknaden s. 58 - 60 Askeladden.no Skjøtselsplanar. Restaureringsplanar Kommunane sine kulturminneplanar
	Imaterielle verdier (atributtar)		
	<i>beauty, scenically outstanding, dramatic, numerous, free-flowing, rugged, human interest,</i>	Estetikken og inntrykkstyrken til landskapet vart i 2005 evaluert og karakterisert som av framifrå verdi. Den sterke attraksjonskrafta til området er grunnlaget for 150 år med reiseliv	
Kriterie (viii) FRAMIFRÅ DØME SOM REPRESENTERER VIKTIGE FASAR AV JORDHISTORIA, HERUNDER VITNESBYRD OM DEN BIOLOGISKE EVOLUSJONEN, VIKTIGE PÅGÅANDE GEOLOGISKE PROSESSAR SOM FORMAR LANDSKAPET, ELLER VIKTIGE GEOMORFOLOGISKE ELLER FYSIOGRAFISKE ELEMENTER			
<i>The West Norwegian Fjords are classic, superbly developed fjords, considered as the type locality for fjord landscapes in the world</i>	<i>The West Norwegian Fjords</i>	Fem fjordar er utpeika av Unesco som typelokalitet for alle fjordlandskap i verda. Sunnylvsfjorden, Tafjorden, Geirangerfjorden, Aurlandsfjorden og Nærøyfjorden	Kart Unesco
<i>type locality for fjords that still display active geological processes.</i>	<i>Active geological processes</i>	Pågåande erosjon, forvitring og ras er døme på aktive prosesser som utgjer ein vesentleg verdi i fjordlandskapet	
<i>distinguished by the climate and geological setting</i>	<i>geological setting</i>	Geologien, hydrologien og geokjemien (the geological setting) utmerker seg i dette	

		området (korleis mineralar, bergartar og vatn verkar saman) med eit særprega klima. Verdien set fokus på heilskap og samanheng mellom det som skjer på og under bakken, i eller under fjorden	
<i>The ice- and wave-polished surfaces of the steep fjord sides provide superbly exposed and continuous three-dimensional sections through the bedrock.</i>	<i>Ice- and wave-polished surfaces of the steep fjord sides</i>	Alle is- og bølgeskura bergflater og bratte fjellsider i området representerer ein vesentleg verdi (gjer det mogleg å lese den geologiske historia)	
<i>Each fjord has a different morphology and geology and displays a different range of geomorphological features. Taken together, the Nærøyfjord and Geirangerfjord areas provide most of the features in their natural relationship that could be expected of a fjord landscape and its geological evolution.</i>	<i>different morphology, geology and geomorphological featuresand its geological evolution.</i>	Det at landformer og særtrekk i dei to delområda er ulike og utfyller kvarandre er ein vesentleg verdi. Det er dei to delområda i lag som kvalifiserer som verdsarv. Den geologiske historia og spor etter den er viktig	Tabell 3 side 14 i søknaden
<i>The two fjord areas include all features that typically characterise a fjord landscape and its geological evolution. These include deep rock basins reaching depths far below sea level, prominent rock thresholds, high and steep cliffs, slide scars and avalanche deposits, moraines, till deposits, hanging valleys, so-called fish-hook or agnor valleys (formed by river capture), glaciers, rivers, waterfalls and surrounding mountain and catchment areas.</i>	<i>geology</i>	Berggrunnen eller geologiske førekomstar som ikkje er synlege (under bakken) er ein vesentleg verdi. (avklart gjennom IUCN rådgivande rapport)	Tabell 3 side 14 i søknaden, samt skildring s 28-39 (naturbase.no)
	<i>deep rock basins</i>	Djupvassbassenga i fjordane slik dei er naturlege gjennom den geologiske historia	
	<i>prominent rock thresholds</i>	Tersklane i fjordane som ikkje består av lausmassar	
	<i>high and steep cliffs</i>	Bratte fjellsider har stor verdi	
	<i>slide scars</i>	Rasrenner	
	<i>avalanche deposits</i>	Ur og rasmassar (Omfattar også rasmassar på fjordbotnen)	
	<i>moraines</i>	Morer (landforma)	
	<i>till deposits</i>	Morenejord (jordarten)	
	<i>hanging valleys</i>	Hengedalar	
	<i>fish-hook or agnor valleys</i>	Agnordalar (Jordalen og Brekkedalen som tidlegare drenerte mot Voss)	

	<i>glaciers</i>	Brear (Fresvikbreen, Syrdalsbreen, Skjærdingsdalsbreen, Flydalsbreen, Hestebreen mv)	
	<i>rivers</i>	Elver	Side 40 og 41 i søknaden
	<i>waterfalls</i>	Fossar	Side 40 og 41 i søknaden
	<i>catchment areas</i>	Nedbørsfelt	Side 40 og 41 i søknaden
	Imaterielle verdier (atributtar)		
<i>considered as the type locality for fjord landscapes in the world</i>	<i>type locality</i>	"Type lokalitet" for alle fjordar verda rundt. (Grønland, Island, USA, Chile, New Zealand mv) Understrekar området sin internasjonale verdi som referanseområde for dette geologiske fenomenet.	Sjå samanliknande analyse s 15-16 i søknaden, samt IUCN sin evaluering av søknaden (2005)
<i>The record of the postglacial isostatic rebound of the crust and its geomorphic expression in the fjord landscape are significant, and represents key areas for the scientific study of slope instability and the resulting geohazards.</i>	<i>record of the postglacial isostatic rebound</i>	Området dokumenterer på ein særleg tydeleg måte landheving og tilhøyrande landformer skapt under siste istid. (eit betydningsfullt geologisk dokument)	
	<i>key areas for the scientific study</i>	Området har særleg verdi sidan det er eit nøkkelområde for forskning på ustabile fjellsider og tilhøyrande geofare	
<i>Of the 200 fjords along the west coast of Norway, Nærøyfjord and Geirangerfjord are the least affected by human activity such as hydroelectric dams and infrastructure</i>	<i>least affected by human activity</i>	Graden av inngrepsfriheit har betydning. Ikkje fritt for inngrep men færre enn i andre fjordar. (magasin/regulerte vatn og infrastruktur er nemnt som døme på inngrep det er færre av enn i andre område)	Kart som viser INON

INTEGRITET, VERN og FORVALTNING			
<i>the boundaries of the serial property are appropriately defined to protect the geological features</i>	<i>the boundaries</i>	Det ligg fagleg argumentasjon og vurderingar bak avgrensinga som vart vedteke av Unesco etter ei grundig evaluering. (Konsekvensar for verdsarverdiane skal utgreiast om tiltak utafor grensa vil kunne påverke verdiane innafor verdsarvområdet. Kommunane bør legge inn omsyns-/bufferpersoner i arealplanane.)	
<i>Legislation, staffing, budget and institutional structures in place are adequate to ensure its integrity.</i>	<i>legislation</i>	Passande lov- og regelverk må være på plass for å ivareta verdiane.	
	<i>staffing</i>	Det må finnast tilstrekkelege personressursar for å ivareta verdiane	
	<i>budget</i>	Naudsynt budsjett må være på plass	
	<i>institutional structures</i>	Naudsynte institusjonar må være på plass og samarbeide (NB. lokal forvaltning innført etter at området blei innskreve)	
<i>A comprehensive management plan addresses management objectives and includes guidelines for activities to preserve the Outstanding Universal Value in a long-term perspective. The existing monitoring system needs to be further developed.</i>	<i>management plan</i>	Området må ha ein forvaltningsplan som adresserer forvaltningstema og sikrar verdiane for framtida	Forvaltningsplanar for delområda
	<i>guidelines for activities to preserve the Outstanding Universal</i>	Området må ha ein forvaltningsplan som rettleier arbeidet med ivaretaking av verdsarverdiane	
	<i>monitoring system</i>	Eksisterande opplegg med overvaking av miljøet må utviklast vidare.	Framade artar kartlagt (Geirangerfj.)
<i>Tourism pressures are intense in both fjords, but impacts are limited as most visitors access the property on cruise ships during a short visitor</i>	<i>tourism management plans</i>	Verknaden av intenst besøkstrykk er avgrensa grunna kort sesong og konsentrert cruiseturisme. Passande	Besøksstrategiar.

<i>season. Adequate tourism management plans are an important tool for the long-term conservation of the property's Outstanding Universal Value.</i>		turismeforvaltningsplanar er viktige verktøy for å ivareta verdsarven både frå naturbasert turisme og cruise/ferjer	Sjå også IUCN rådgevande rapport (stor auke etter innskriving)
<i>Mining and underground quarrying is a concern, and any expansion of these activities will not be permitted without an environmental impact assessment. This would ensure that any potential impact, including the export of the mined material and the need for related infrastructure, would not affect the property's Outstanding Universal Value.</i>	<i>environmental impact assessment (mining and quarrying)</i>	Bergverks- og gruvedrift som var der på innskrivingstidspunktet (2005) vart akseptert, men uroa Unesco. All utviding av gruvedrift eller underjordisk uttak av stein, inkl. infrastruktur, skal gjennom ei utgreiing av konsekvensar for verdsarven (alle delverdiane) før det eventuelt vert gjeve løyve/konsesjon. Unesco ynskjer ikkje gruvedrift i verdsarvområde.	
<i>Geohazards are a concern for inhabited areas and existing infrastructure within the property. If more measures to protect people's lives are to be implemented, detailed environmental impact assessments will need to be performed to ensure solutions and measures that will be compatible with the property's Outstanding Universal Value. Risk-preparedness plans integrated in the overall management plan are essential for this property.</i>	<i>environmental impact assessments (geohazards)</i>	Konsekvensar for verdsarven av tiltak knytt til rassikring og førebygging må greiast ut detaljert før eventuelle tiltak vert iverksett, slik at ein ivaretek verdsarvverdiane.	
	<i>Risk-preparedness plans</i>	Plan for risikohandtering er viktig for dette verdsarvområdet sine eineståande universelle verdi	
<i>The legislative regulations embodied in the Norwegian Nature Diversity Act provide long-term protection for the full range of natural values.</i>	<i>long-term protection</i>	Langsiktig lovheimla reguleringar og vern skal være på plass, og Naturmangfaldlova ivaretek dette	(arb med marint vern i sørområdet pågår)
<i>inhabited parts are carefully controlled under the Planning and Building Act and mechanisms such as County, Municipal and Local Development Plans</i>	<i>County, Municipal and Local Development Plans</i>	Kommuneplanar som sikrar omsynet til verdsarvverdiane skal være på plass	

Vedlegg

Unesco si grunngeving av at vestnorsk fjordlandskap har framragande universell verdi

West Norwegian Fjords – Geirangerfjord and Nærøyfjord

Situated in south-western Norway, north-east of Bergen, Geirangerfjord and Nærøyfjord, set 120 km from one another, are part of the west Norwegian fjord landscape, which stretches from Stavanger in the south to Åndalsnes, 500 km to the north-east. The two fjords, among the world's longest and deepest, are considered as archetypical fjord landscapes and among the most scenically outstanding anywhere. Their exceptional natural beauty is derived from their narrow and steep-sided crystalline rock walls that rise up to 1,400 m from the Norwegian Sea and extend 500 m below sea level. The sheer walls of the fjords have numerous waterfalls while free-flowing rivers cross their deciduous and coniferous forests to glacial lakes, glaciers and rugged mountains. The landscape features a range of supporting natural phenomena, both terrestrial and marine, such as submarine moraines and marine mammals.

Outstanding Universal Value

Brief synthesis

The starkly dramatic landscapes of Geirangerfjord and Nærøyfjord are exceptional in scale and grandeur in a country of spectacular fjords. Situated in south-western Norway, these fjords are among the world's longest and deepest, and vary in breadth from just 250 m to 2.5 km wide. Fjord, a word of Norwegian origin, refers to a long, deep inlet of the sea between high cliffs formed by submergence of a glaciated valley. These two West Norwegian fjords are considered to be classic and complementary examples of this phenomenon, a sort of type locality for fjords that still display active geological processes.

Numerous waterfalls and free-flowing rivers, deciduous and coniferous woodlands and forests, glacial lakes, glaciers, rugged mountains and a range of other natural attributes combine towards making Geirangerfjord and Nærøyfjord among the most scenically outstanding landscapes in the world. A serial property covering an area of 122,712 ha, of which 10,746 ha is sea, these two fjords are separated from each other by a distance of 120 km. They form part of the West Norwegian fjord landscape, which stretches 500 km from Stavanger in the south to Åndalsnes in the north-east. Several inhabited villages and valleys are found along the fjords and inside the boundaries, and the landscape is supplemented (although not dominated) by remnants of its human historical past, which adds further interest and value to the property.

Criterion (vii): The Geirangerfjord and Nærøyfjord areas are considered to be among the most scenically outstanding fjord areas on the planet. Their outstanding natural beauty is derived from their narrow and steep-sided crystalline rock walls that rise up to 1400 m direct from the Norwegian Sea and extend 500 m below sea level. Along the sheer walls of the fjords are numerous waterfalls while free-flowing rivers run through deciduous and coniferous forest to glacial lakes, glaciers and rugged mountains. There is a great range of supporting natural phenomena, both terrestrial and marine such as

submarine moraines and marine mammals. Remnants of old and now mostly abandoned transhumant farms add a cultural aspect to the dramatic natural landscape that complements and adds human interest to the area.

Criterion (viii): The West Norwegian Fjords are classic, superbly developed fjords, considered as the type locality for fjord landscapes in the world. They are comparable in scale and quality to other existing fjords on the World Heritage List and are distinguished by the climate and geological setting. The property displays a full range of the inner segments of two of the world's longest and deepest fjords, and provides well-developed examples of young, active glaciation during the Pleistocene ice age. The ice- and wave-polished surfaces of the steep fjord sides provide superbly exposed and continuous three-dimensional sections through the bedrock. The record of the postglacial isostatic rebound of the crust and its geomorphic expression in the fjord landscape are significant, and represent key areas for the scientific study of slope instability and the resulting geohazards.

Integrity

The two fjord areas include all features that typically characterise a fjord landscape and its geological evolution. These include deep rock basins reaching depths far below sea level, prominent rock thresholds, high and steep cliffs, slide scars and avalanche deposits, moraines, till deposits, hanging valleys, so-called fish-hook or agnor valleys (formed by river capture), glaciers, rivers, waterfalls and surrounding mountain and catchment areas. Each fjord has a different morphology and geology and displays a different range of geomorphological features. Taken together, the Nærøyfjord and Geirangerfjord areas provide most of the features in their natural relationship that could be expected of a fjord landscape and its geological evolution. The boundaries of the serial property are appropriately defined to protect the geological features and the areas required to maintain the scenic qualities of the property. Legislation, staffing, budget and institutional structures in place are adequate to ensure its integrity.

Of the 200 fjords along the west coast of Norway, Nærøyfjord and Geirangerfjord are the least affected by human activity such as hydroelectric dams and infrastructure. Peridotite is currently quarried outside, but close to the Geirangerfjord component of the property and plans exist for another quarry nearby. These impacts are localized, and restoration will take place when extraction ceases. Underground extraction of anorthosite takes place in the Nærøyfjord area, and this may expand in the future. Though not directly adjacent to the fjord itself, the plant has a visual impact from the road in the Nærøydalen valley.

Protection and management requirements

The majority of the property is protected as an IUCN Category V "Protected Landscape" and several small areas within this are Category I "Strict Nature Reserve". The legislative regulations embodied in the Norwegian Nature Diversity Act provide long-term protection for the full range of natural values. While private lands make up 85% of the property, inhabited parts are carefully controlled under the Planning and Building Act and mechanisms such as County, Municipal and Local Development Plans.

An effective management system includes advisory committees and a management council that meets regularly to facilitate the necessary management cooperation and co-ordination. A “Declaration of Intent” signed by all the relevant national agencies and the Borough Councils, County Councils and County Governors outlines the cooperative measures and “guarantees that the values in the area will endure.”

A comprehensive management plan addresses management objectives and includes guidelines for activities to preserve the Outstanding Universal Value in a long-term perspective. The existing monitoring system needs to be further developed.

Tourism pressures are intense in both fjords, but impacts are limited as most visitors access the property on cruise ships during a short visitor season. Adequate tourism management plans are an important tool for the long-term conservation of the property’s Outstanding Universal Value.

Mining and underground quarrying is a concern, and any expansion of these activities will not be permitted without an environmental impact assessment. This would ensure that any potential impact, including the export of the mined material and the need for related infrastructure, would not affect the property’s Outstanding Universal Value.

Geohazards are a concern for inhabited areas and existing infrastructure within the property. If more measures to protect people’s lives are to be implemented, detailed environmental impact assessments will need to be performed to ensure solutions and measures that will be compatible with the property’s Outstanding Universal Value. Risk-preparedness plans integrated in the overall management plan are essential for this property.

Kjelde

<https://whc.unesco.org/en/list/1195>